

บทที่ 20

การกระทำความผิดหลายบทหรือหลายกระทง

ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติเรื่องการกระทำความผิดหลายบทหรือหลายกระทงไว้ในมาตรา 90 และมาตรา 91 ดังนี้

มาตรา 90 บัญญัติว่า “เมื่อการกระทำอันเป็นกรรมเดียว เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ใช้กฎหมายที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด”

มาตรา 91 บัญญัติว่า เมื่อปรากฏว่าผู้ใดได้กระทำการอันเป็นความผิดหลายบทหลายกรรมต่างกัน ให้ศาลลงโทษผู้นั้นทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป ถ้าความผิดกระทงใดมีอัตราโทษจำคุกตลอดชีวิต ให้เปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกห้าสิบปี”

จากบทบัญญัติของกฎหมายข้างต้นแยกพิจารณาได้ดังนี้ คือ

1. การกระทำความผิดหลายบท (มาตรา 90)
2. การกระทำความผิดหลายกระทง (มาตรา 91)

1. การกระทำความผิดหลายบท

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าการกระทำความผิดหลายบท ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 90 ปัญหาที่จะต้องพิจารณา จึงอยู่ที่ว่า “กรรมเดียว” มีความหมายเพียงไร

การกระทำความผิดอันเป็นกรรมเดียว มีกรณีต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. กรรมเดียวที่เกิดจากการกระทำอันเดียว

เป็นการกระทำที่ผู้กระทำได้กระทำลงไปครั้งเดียว แต่เกิดเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท หรือบทเดียวก็ได้ เช่น จำเลยขับรถรางโดยประมาท ทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บสาหัส โดยขับรถเร็วเกินควรไม่ให้สัญญาณ เป็นความผิดต่อ พ.ร.บ.จราจร ฯ และกฎหมายลักษณะอาญา ม. 259 (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300) แต่เป็นความผิดหลายบท ไม่ใช่หลายกระทง (คำพิพากษาฎีกาที่ 513/2500)

จำเลยที่ 2 ขับรถยนต์แข่งรถบรรทุกที่จำเลยที่ 3 ขับ แล้วเกิดไปเฉี่ยวกับล้อหลังของรถแทรกเตอร์ ซึ่งจำเลยที่ 1 ขับสวนทางมาเป็นเหตุให้รถแทรกเตอร์เสียหลักขวางถนน รถแทรกเตอร์จึงถูกรถบรรทุกชนเอา และทำให้คนบนรถแทรกเตอร์ถึงแก่ความตายและบาดเจ็บสาหัส ดังนี้ การตายและบาดเจ็บสาหัสย่อมเป็นผลโดยตรงจากความประมาทของจำเลยที่ 2 ผู้เดียว จำเลยที่ 1 และ 3 ไม่มีความผิด

ตามพฤติการณ์เช่นนี้ การกระทำของจำเลยที่ 2 แม้จะถือเป็นผิดพระราชบัญญัติจราจรทางบก ฯ มาตรา 9 ด้วย ก็ถือว่าเป็นกรรมเดียวกัน ซึ่งผิดกฎหมายหลายบท มิใช่ความผิดหลายกระทง (คำพิพากษาฎีกาที่ 534/2511)

กระทำผิดฐานแผ้วถางป่า และตัดฟันไม้หวงห้ามโดยมิได้รับอนุญาตในระหว่างวันเวลาเดียวกันเป็นการกระทำความผิดเดียวกัน แต่เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 ซึ่งบัญญัติให้ใช้กฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดลงแก่ผู้กระทำผิด (คำพิพากษาฎีกาที่ 588/2507)

2. กรรมเดียวที่เกิดจากการกระทำหลายอันแต่กฎหมายให้ถือเป็นกรรมเดียว

เช่น ความผิดฐานชิงทรัพย์ จะต้องประกอบด้วย การลักทรัพย์ และการใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าในทันใดนั้นจะใช้กำลังประทุษร้าย

การกระทำความผิดเดียว แต่ผิดกฎหมายหลายบทนี้ มีข้อสังเกตว่าในบางครั้งก็ไม่อาจจะถือได้ว่าเป็นการกระทำผิดกฎหมายหลายบท ดังเช่นในกรณีดังต่อไปนี้

ก. ในกรณีที่การกระทำอันเป็นความผิดนั้น เป็นเหตุเพิ่มโทษของอีกมาตราหนึ่ง เช่น ความผิดฐานฆ่าบุพการี เป็นบทเพิ่มโทษของความผิดฐานฆ่าคนตายธรรมดา เป็นต้น

ข. ในกรณีที่ กระทำความผิดบทใดบทหนึ่ง จำเป็นต้องกระทำความผิดบทมาตราอื่นด้วย เช่น ความผิดฐานปล้นทรัพย์ จะต้องเป็นความผิดฐานชิงทรัพย์ด้วย ซึ่งไม่ถือว่าเป็นความผิดหลายบท

ค. ในการกระทำความผิดอย่างถาวรตลอดเวลา กรณีนี้เป็นการกระทำผิดอยู่เรื่อยไป จนกว่าจะเข้ามาอบตัวหรือถูกจับกุม เช่น การมีอาวุธปืนไว้ในครอบครอง โดยไม่จดทะเบียนเป็นเวลาหลายเดือน ย่อมถือว่าเป็นความผิดต่อกฎหมายบทเดียว

ง. ในกรณีที่ตัวการเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด หรือสนับสนุนการกระทำความผิดด้วย ต้องรับโทษฐานเป็นตัวการเพียงบทเดียว และในกรณีที่ผู้ใช้ให้กระทำความผิด เป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดนั้นด้วย ก็ถือว่ามีความผิดฐานเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิดบทเดียว

การลงโทษ

มาตรา 90 ให้ลงโทษการกระทำความผิดเดียว ที่เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท โดยใช้กฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดลงแก่ผู้กระทำความผิด เพียงบทเดียว จึงมีปัญหาว่าจะต้องพิจารณาว่าอย่างไรเป็นกฎหมายที่มีโทษหนักที่สุด หลักเกณฑ์ที่ใช้พิจารณามีดังนี้

1. ลำดับโทษ โดยพิจารณาจากลำดับโทษตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 18 เช่น โทษจำคุกหนักกว่าโทษปรับ ถึงแม้ว่าโทษจำคุกจะมีเพียงเล็กน้อย แต่โทษปรับมีอัตราสูงก็ตาม
2. โทษประเภทเดียวกัน ถ้าเป็นโทษประเภทเดียวกัน เช่น จำคุกเหมือนกัน หรือปรับเหมือนกัน ต้องถืออัตราโทษชั้นสูงเป็นเกณฑ์ บทความตราใดที่มีโทษชั้นสูง สูงกว่าจึงจะถือว่าเป็นโทษหนักกว่า โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงโทษขั้นต่ำเลย

ตัวอย่างคำพิพากษากฎีกา มาตรา 90

ความผิดหลายกระทงต้องกระทำต่างกรรมต่างวาระกัน ทำยาปลอมเครื่องหมายการค้าเพื่อขาย เป็นความผิดหลายบทตามกฎหมายลักษณะอาญา ม. 236 (ประมวลกฎหมายอาญา ม. 373) และ พ.ร.บ. การขายยา 2493 ม. 37 วรรคแรก ไม่ใช่หลายกระทง ศาลลงโทษตาม พ.ร.บ. ขายยา ม. 37 ซึ่งโทษหนักกว่า ม. 236 (คำพิพากษากฎีกาที่ 341/2500)

จำเลยบุกรุกปิ่นป้ายพยายามลักทรัพย์ในเคหสถานในเวลากลางคืน เป็นความผิดหลายบท ความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ในเคหสถานในเวลากลางคืนตามมาตรา 335 (1) และ (8) ประกอบ ด้วยมาตรา 80 มีอัตราโทษเบากว่าความผิดฐานบุกรุกเคหสถานในเวลากลางคืน ตามมาตรา 365 (3) ศาลลงโทษฐานบุกรุกซึ่งเป็นบทหนัก (คำพิพากษากฎีกาที่ 289/2502)

จำเลยเข้าไปลักทรัพย์ในห้องซึ่งมีทรัพย์ของคนหลายคนหลายเจ้าของ โดยเข้าไปลักในคราวเดียวกัน และเก็บเอาทรัพย์ของคนหลายคนไป เป็นการกระทำกรรมเดียว ไม่ใช่ต่างกรรมต่างวาระกัน เมื่อโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานลักทรัพย์ ของเจ้าของคนหนึ่ง ศาลลงโทษจำเลยไปแล้ว โจทก์ จะมาฟ้องจำเลยฐานลักทรัพย์ในคราวเดียวกันนั้นของคนอื่น ๆ อีกไม่ได้เป็นฟ้องซ้ำ (คำพิพากษากฎีกาที่ 1104/2504)

จำเลยพกอาวุธปืนไปในถนนสาธารณะก่อน แล้วจึงใช้ปืนยิงเขาตาย มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 371 กระทงหนึ่ง และตามมาตรา 288 อีกกระทงหนึ่ง แต่ให้ลงโทษตาม มาตรา 288 ซึ่งเป็นกระทงหนักได้ตามมาตรา 91 ไม่ใช่มาตรา 90 (คำพิพากษากฎีกาที่ 1135/2504)

การกระทำของจำเลยเป็นกรรมเดียว เป็นความผิดตามกฎหมายหลายบท ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 บัญญัติให้ใช้กฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษแก่ผู้กระทำผิด ศาลล่างพิพากษา ลงโทษแก่จำเลยมาทุกบทไม่ชอบ กรณีนี้บทกฎหมายที่จำเลยกระทำผิดมีอยู่ 2 บท ที่มีอัตราโทษ เท่ากัน ฉะนั้นศาลจึงลงโทษแก่จำเลยตามบทหนึ่งบทใดในสองบทนั้นตามความมุ่งหมายของประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 90 (คำพิพากษากฎีกาที่ 871/2506)

การตัดฟันไม้ และการมีไม้ที่ตนตัดฟันไว้ในครอบครองเป็นความผิดต่างกรรมต่างวาระกัน แม้ผู้นั้นจะกระทำการต่อเนื่องกัน (คำพิพากษาฎีกาที่ 282/2507)

จำเลยบุกรุกเข้าไปในร้านของ จ. แล้วทำร้าย ย. ในที่นั้นทันที เห็นได้ว่าจำเลยมีเจตนาประสงค์ต่อผลโดยตรงต่อการที่จะทำร้าย ย. และการกระทำก็ไม่ขาดตอน ทั้งการที่ทำร้าย ย. นั้นก็เป็นเหตุหนึ่งที่แสดงถึงความที่ไม่มีเหตุอันสมควรที่จะเข้าไปเคหาสถานของ จ. อันเป็นองค์สำคัญของความผิดฐานบุกรุกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 364 ด้วย การกระทำของจำเลยจึงเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท เมื่อต้องคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดฐานทำร้ายร่างกายไปแล้ว สิทธิที่จะฟ้องจำเลยฐานบุกรุกย่อมระงับสิ้นไป (คำพิพากษาฎีกาที่ 905/2507)

เมื่อการที่จำเลยลงลายมือชื่อปลอมลงในตั๋วแลกเงินธนาคารออมสินนั้น เป็นการกระทำส่วนหนึ่งที่ต้องทำลงในเอกสารดังกล่าว เพื่อให้เอกสารนั้นสมบูรณ์ครบถ้วน เพื่อที่เจ้าหน้าที่ธนาคารออมสินจะจ่ายเงินได้ และก็ทำให้เจ้าหน้าที่หลงเชื่อว่าเป็นผู้ทรงที่แท้จริง จึงได้จ่ายเงินได้จำเลยรับไป ดังนี้ ย่อมเป็นไปโดยประการที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้มีสิทธิรับเงินที่แท้จริง และแก่ธนาคารออมสิน การกระทำของจำเลยเป็นผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 266 (4) แต่การลงลายมือชื่อปลอมก็เพื่อให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินคือเงินอันเป็นการกระทำส่วนหนึ่งในกรรมที่เป็นความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 342 (1) การกระทำของจำเลยจึงเป็นกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท ซึ่งมาตรา 90 ให้ใช้กฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษ ที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาว่าจำเลยผิดมาตรา 264 อีกกระทงหนึ่งนั้น แม้จำเลยมิได้ฎีกา ศาลฎีกาก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยให้เป็นผลดีแก่จำเลยได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1067/2507)

จำเลยลักทรัพย์หลายสิ่งหลายเจ้าของ อยู่ในเรือลำเดียวกัน และลักไปในคราวเดียวกันนั้น ถือได้ว่าเป็นกรรมเดียวกัน ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 90 เมื่อโจทก์ฟ้องจำเลยหาว่าลักทรัพย์ของเจ้าของคนหนึ่ง ศาลลงโทษจำเลยจนคดีถึงที่สุดแล้ว สิทธินำคดีมาฟ้องจำเลยในการกระทำของจำเลยซึ่งเป็นกรรมเดียวกันนั้น จึงระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4) โจทก์ไม่มีสิทธิฟ้องจำเลยหาว่าลักทรัพย์อีกเจ้าของหนึ่งซ้ำอีก (คำพิพากษาฎีกาที่ 347/2508)

จำเลยที่ 2 ถือมีผิดตรงเข้าจะแทงผู้เสียหายและวิ่งไล่แทงผู้เสียหายซึ่งยืนห่างในระยะ 1 วา สามารถจะทำร้ายได้ หากผู้เสียหายกระโดดหนีและวิ่งขึ้นเรือนได้ทัน จึงแทงไม่ได้สมความตั้งใจ เป็นความผิดฐานพยายามทำร้ายร่างกาย

การกระทำที่ก่อให้เกิดความกลัวหรือตกใจโดยการขู่เข็ญ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 392 นั้น ในเบื้องต้นรวมอยู่เป็นส่วนหนึ่งของความผิดฐานพยายามทำร้ายร่างกายแล้ว (เพราะกิริยาอาการและคำพูดที่ผู้เสียหายแสดงออกโดยพูดว่า ผมไม่สู้และวิ่งหนีไปในเมื่อจำเลยที่ 2 ถือมีดตรงเข้ามาจะแทงแสดงว่าผู้เสียหายกลัวภัยที่จะเกิดขึ้นแก่ตนแล้ว) และเป็นความผิดที่มีโทษเบากว่า จึงลงโทษฐานพยายามทำร้ายร่างกายอันเป็นบทหนักกว่าแต่บทเดียว (คำพิพากษาฎีกาที่ 40/2509)

การลักลอบส่งข้าวออกนอกประเทศเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออก ไปนอก และนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งสินค้าบางอย่าง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2490 มาตรา 3 กับ ตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 27 มีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปีเท่ากัน แต่การกระทำ ฐานพยายามนั้นพระราชบัญญัติศุลกากรถือว่าเป็นความผิดตามมาตรา 27 เสมือนกับเป็นความผิด สำเร็จลงโทษจำคุกได้ถึง 10 ปี แต่ตามพระราชบัญญัติควบคุมการส่งออก ไปนอกฯ ลงโทษได้ เพียงสองในสาม จำคุกได้อย่างสูง 6 ปี 8 เดือน จึงต้องลงโทษตามพระราชบัญญัติศุลกากรอัน เป็นกฎหมายที่มีโทษหนักที่สุด ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 90 ตามแบบอย่างคำพิพากษา ฎีกาที่ 1027/2504 ระหว่างพนักงานอัยการ กรมอัยการ โจทก์ นายช่งเอียง แซ่อ้อ กับพวก จำเลย (คำพิพากษาฎีกาที่ 464/2509)

จำเลยช้ำยาทำให้ผู้เสียหายมีนเมา เป็นเหตุให้ตกอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถจะขัดขืนได้ ดังนี้ ถือได้ว่าเป็นการใช้กำลังประทุษร้าย เมื่อจำเลยได้กระทำการดังนั้นเพื่อให้เป็นความสะดวกแก่การ ลักทรัพย์และการพาทรัพย์นั้นไป การกระทำของจำเลยจึงเป็นการกระทำความผิดและเป็น การกระทำผิดฐานชิงทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 339 (คำพิพากษาฎีกาที่ 529/2509)

จำเลยใช้มีดฟันนายแก้ว นางทาเข้าช่วยป้องกันโดยเข้ากอดตัวจำเลย จำเลยแทงนางทามา จากข้างหลังจนล้มลงและแทงอีกหลายครั้งจนถึงแก่ความตายแล้วจำเลยไล่ฟันนายแก้วจนถึงแก่ความ ตายอีก ดังนี้ เป็นการกระทำคนละกรรมเพราะจำเลยกระทำต่อบุคคลทั้งสอง โดยฟันแทงคนละที่ ไม่ใช่ฟันหรือแทงครั้งเดียวแต่เกิดผลทำให้คนถูกทำร้ายถึงสองคน แต่การกระทำของจำเลยต่อนายแก้ว ตั้งแต่นั้นนายแก้วแล้ว นางทาเข้ามาขัดขวาง และในที่สุดจำเลยวิ่งไล่ตามไปฟันนายแก้วอีก จนถึง แก่ความตายนั้น เป็นการกระทำต่อเนื่องเป็นกรรมเดียวกัน (คำพิพากษาฎีกาที่ 539/2509)

ในการพิจารณาคดีแพ่ง จำเลยได้อ้างสัญญากู้ยืมเงินเป็นพยาน โจทก์จึงฟ้องคดีอาญา หว่า จำเลยปลอมสัญญากู้ยืมดังกล่าวก่อนแล้ว ต่อมาโจทก์ได้ฟ้องจำเลยฐานใช้ และอ้างเอกสารที่หาว่า ปลอมนั้นด้วยเช่นนี้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 265 และ 268 เห็นได้ชัดว่า ในเรื่องมี

ผู้ทำปลอมเอกสารขึ้นแล้ว ผู้ทำนำเอกสารปลอมนั้นไปใช้หรืออ้างเอง กฎหมายให้ลงโทษในการใช้หรืออ้างเอกสารปลอมแต่อย่างเดียว ถือว่าเป็นความผิดกระทงเดียว เมื่อโจทก์ฟ้อง ขอให้ลงโทษจำเลยเพียงทำเอกสารสิทธิปลอมก่อน และฟังไม่ได้ว่าเป็นเอกสารปลอมคดีถึงที่สุดเสร็จเด็ดขาดแล้ว ก็ต้องถือว่าความผิดในข้อหาใช้ หรืออ้างเอกสารปลอมคดีถึงที่สุดเสร็จเด็ดขาดไปแล้วด้วย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4) โจทก์จะขอให้ดำเนินคดีและสืบพยานต่อไปหาได้ไม่ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1126/2509)

จำเลยเข้าไปปล้ำทรัพย์ในเรือน ขณะที่กำลังจะออกจากเรือน บุตรของผู้เสียหายเห็นได้ร้องขึ้น จำเลยลงจากเรือนแล้วใช้มีดแทงบุตรของผู้เสียหายตาย ดังนี้ การกระทำของจำเลยเป็นการกระทำความผิดในวาระเดียวกันอันเป็นความผิดฐานชิงทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 339 และฐานฆ่าผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 289 จึงเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบทไม่ใช่ความผิดหลายกรรม (คำพิพากษาฎีกาที่ 837/2510)

จำเลยยิงคนตายโดยสำคัญผิดว่าเป็นคนร้าย เป็นการกระทำโดยเจตนา แต่เป็นการป้องกันซึ่งเกินกว่ากรณีแห่งการจำต้องกระทำเพื่อป้องกัน จึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288, 69 และความสำคัญผิดนั้นก็เกิดขึ้นโดยความประมาทของจำเลย เช่นนี้ จำเลยย่อมมีความผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาท โดยผลของมาตรา 62 วรรคสองด้วย กรณีเช่นนี้เป็นเรื่องกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท จึงต้องลงโทษในเรื่องฆ่าโดยป้องกันเกินกว่ากรณีอันเป็นบทหนักตามมาตรา 90 แต่ถ้าการกระทำของจำเลยเป็นการป้องกันพอสมควรแก่เหตุ ซึ่งไม่มีความผิด ในส่วนที่สำคัญผิดโดยประมาทตามมาตรา 62 วรรคสอง คือ ความผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาทตามมาตรา 291 (คำพิพากษาฎีกาที่ 872/2510)

โจทก์ฟ้องจำเลยคนเดียวทั้งหลายสำนวน เมื่อศาลรวมพิจารณาพิพากษา จะพิพากษาลงโทษจำเลยทุกรวมเป็นกระทงความผิดไปตามรายสำนวนก็ได้ แต่โทษนั้น เมื่อรวมแล้ว ต้องไม่เกิน 20 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 (คำพิพากษาฎีกาที่ 828/2511)

ฟ้องว่ามีไม้หวงห้ามยังมีได้แปรรูปแล้วโดยมิได้รับอนุญาตและมีไม้หวงห้ามที่แปรรูปแล้วโดยมิได้รับอนุญาต ถือว่าเป็นความผิดสองกระทง มิใช่กรรมเดียวผิดหลายบท (คำพิพากษาฎีกาที่ 1176/2511)

พระราชบัญญัติอาวุธปืน ฯ มาตรา 7 บัญญัติห้ามมิให้ทำหรือมีไว้ซึ่งอาวุธปืน หรือเครื่องกระสุนปืนเว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนท้องที่ ผู้ฝ่าฝืนให้ลงโทษตามมาตรา 72 พระราช

บัญญัติอาวุธปืน ฯ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2501 มาตรา 3 วิเคราะห์ศัพท์คำว่า “อาวุธปืน” หมายความว่ารวมตลอดถึงอาวุธปืนทุกชนิด ฯลฯ และส่วนหนึ่งส่วนใดของอาวุธปืนนั้น ๆ ซึ่งรัฐมนตรีเห็นว่าสำคัญและได้ระบุไว้ในกฎกระทรวงวิเคราะห์คำว่า “เครื่องกระสุนปืน” หมายความว่ารวมตลอดถึงหัวกระสุนโดด กระสุนปราย กระสุนแตก ฯลฯ หรือเครื่องหรือสิ่งสำหรับอัดหรือทำ หรือใช้ประกอบเครื่องกระสุนปืน กฎกระทรวงฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2491) กำหนดว่าส่วนของอาวุธปืนที่จะกล่าวต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นอาวุธปืน คือลำกล้อง เครื่องลั่นไก หรือส่วนประกอบสำคัญของเครื่องลั่นไก พระราชบัญญัติอาวุธปืน ฯ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2510 มาตรา 3 บัญญัติให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน มาตรา 72 (วรรคหนึ่ง) ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 3 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนถึง 5 ปี และปรับตั้งแต่ 1,000 บาท ถึง 10,000 บาท (วรรคสอง) ถ้าการฝ่าฝืนตามวรรคหนึ่ง เป็นเพียงกรณีเกี่ยวกับส่วนหนึ่งส่วนใดของอาวุธปืนตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ดังนี้ ข้อกฎหมายที่จะลงโทษจำเลยจึงมี 2 ประการ ประการแรกเกี่ยวกับอาวุธปืน ประการหลังเกี่ยวกับเครื่องกระสุนปืน ซึ่งจะต้องวางโทษตามมาตรา 72 วรรคสอง วรรคหนึ่งตามลำดับ และลงโทษตามบทที่มีโทษหนักที่สุดตามมาตรา 72 วรรคหนึ่ง ประกอบด้วยประมวลกฎหมายอาญามาตรา 90 ได้ (คำพิพากษาศฎีกาที่ 747/2512)

จำเลยขับรถบรรทุก แชน และปาดหน้าผู้เสียหาย และห้ามล้อรถโดยกระทันหันเพื่อจะให้รถผู้เสียหายชนท้าย แต่ผู้เสียหายห้ามล้อทัน จำเลยจึงหยุดให้ผู้เสียหายขับผ่านไป แล้วเร่งความเร็ว แชนพ้อท้ายรถจะพันรถผู้เสียหาย จำเลยหักรถไปทางซ้ายแล้วหักกลับมาทางขวาทำให้ท้ายรถปาดหน้ารถผู้เสียหายจนรถแฉลบไปเกือบตกถนน ซึ่งสูงกว่าพื้นราว 1 เมตร รถผู้เสียหายได้รับความเสียหายมาก เป็นความผิดฐานพยายามทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 295, 80 และฐานทำให้เสียหายตามมาตรา 358 เป็นการกระทำความผิดเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทตามมาตรา 90 ให้ใช้กฎหมายบทมีโทษหนักที่สุดลงโทษแก่จำเลย (คำพิพากษาศฎีกาที่ 1003/2512)

หนังสือที่จำเลยกล่าวหาโจทก์ฉบับเดียว แต่บรรยายการกระทำของโจทก์เป็น 3 ข้อ การกระทำของจำเลยจึงเป็นการกระทำเพียงครั้งเดียว และกรรมเดียว มิใช่ต่างกรรมต่างวาระ โจทก์จึงมีสิทธิฟ้องจำเลยเพียงครั้งเดียว จะแบ่งฟ้องเป็นข้อ เป็นตอนไม่ได้ (คำพิพากษาศฎีกาที่ 1860/2512)

พี่สาวจำเลยกับนายเฉลียว ต่ำทำทนายและทำร้ายกัน จำเลยจึงถือปืนลูกซองยาวบรรจุกระสุนปืนพร้อมเข้าไปยื่นหานายเฉลียวเพียง 3 วา เป็นเชิงทำทนาย เมื่อนายเฉลียวทำให้อึ้งและชักเหล็กแหลม

เดินเข้าไปห้องจำเลยราว 2 วา จำเลยก็ยิง นายเจสียวดังนี้ จำเลยจะอ้างว่าป้องกันตัวไม่ได้ และเมื่อกระสุนปืนที่จำเลยยิงไปนั้น ยังพลาดไปถูกเด็กชายประสิทธิ์ถึงแก่ความตาย จำเลยจึงมีความผิดฐานพยายามฆ่านายเจสียว และฐานฆ่าเด็กชายประสิทธิ์ โดยเจตนา ศาลลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288 ซึ่งเป็นบทหนัก (คำพิพากษาฎีกาที่ 222/2513)

จำเลยจ้างนกปืนจ้องไปยังนายเสงี่ยมอยู่แล้ว แสดงว่ามีเจตนาฆ่านายเสงี่ยม หากแต่นางซ็อน ธิบปิดปืนเสียทันใด กระสุนที่ออกจากลำกล้องจึงเฉไปไม่ถูกนายเสงี่ยม แต่ถูกนายสมจิตต์ พวกจำเลยตาย และถูกนายหวัง นายสง่า บาดเจ็บ จำเลยมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น และทำร้ายร่างกาย เป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท (คำพิพากษาฎีกาที่ 651/2513)

การบุกรุกเข้าไปเพื่อลักทรัพย์ ถือว่าเป็นกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท (คำพิพากษาฎีกาที่ 1310/2513)

จำเลยกับพวกได้สมคบกันเข้าไปในที่เกิดเหตุ โดยไม่ได้อนุญาตเพื่อเข้าไปลักทรัพย์แล้วร่วมกันลักทรัพย์ของผู้เสียหาย ดังนี้ ถือว่า จำเลยกระทำผิดในวาระเดียวกัน แต่ผิดกฎหมายหลายบท (คำพิพากษาฎีกาที่ 1142/2514)

ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 170, 173, 174 เมื่อได้ความว่า จำเลยรู้ว่ามิได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น แต่แจ้งว่าได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ต้องลงโทษตาม มาตรา 173 ซึ่งเป็นบทเฉพาะประกอบด้วยเหตุจรรยาตาม มาตรา 174 มิใช่เป็นเรื่องกรรมเดียว เป็นผิดกฎหมายหลายบท (คำพิพากษาฎีกาที่ 627/2515)

จำเลย 4 คน กับพวกเข้าซุลมุนต่อสู้กับนายช้อย และนายชด ในการเข้าร่วมซุลมุนต่อสู้กันนี้เอง จำเลยที่ 1 และที่ 2 ได้เป็นผู้ฆ่านายช้อย กับยังมีนายชดถึงแก่ความตาย และนายสง่า ได้รับอันตรายสาหัสด้วย การที่นายช้อยถูกจำเลยที่ 1, 2 ฆ่าตาย กับการที่นายชดถึงแก่ความตาย และนายสง่าได้รับอันตรายสาหัสจึงเกิดขึ้นเพราะมีการซุลมุนต่อสู้กันนี้เอง จะแยกเอาการที่จำเลยที่ 1, 2 ฆ่านายชดเป็นอีกกรรมหนึ่งต่างหากจากการที่จำเลยทั้งสองนี้เข้าร่วมในการซุลมุนต่อสู้ หากขอไม่ การกระทำของจำเลยจึงเป็นกรรมเดียว เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท (คำพิพากษาฎีกาที่ 1268/2515)

เมื่อคดีฟังได้ว่า จำเลยตีมกลั่นสุรา มีภานนะเครื่องตีมกลั่นสุราและสุราไว้ในครอบครอง โดยไม่ได้รับอนุญาต ตามพระราชบัญญัติสุรา มาตรา 5, 30, 32 ศาลไม่ชอบที่จะลงโทษจำเลย ฐานทำสุราตามมาตรา 5 ซึ่งเป็นบทหนัก แต่จะต้องลงโทษจำเลยตามมาตรา 5 และ 30 ซึ่งเป็น กระทงที่หนักที่สุด (คำพิพากษาฎีกาที่ 1363/2515)

จำเลยเอายาฆ่าแมลงให้บุตร 2 คนกินด้วยเจตนาแต่ประการเดียวว่าต้องการให้ลูก ๆ และตนเองตายไปเสียพร้อม ๆ กันให้พ้นความทุกข์ยาก หากได้มีเจตนาที่อยากจะให้เห็นลูก ๆ ต้องตายแยกเป็นคน ๆ ไปไม่ บุตรคนหนึ่งตาย อีกคนหนึ่งแพทย์รักษาทันการกระทำของจำเลยเป็นกรรมเดียว แต่เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท (คำพิพากษาฎีกาที่ 1429/2515)

เมื่อการกระทำของจำเลยเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 283 และ 284 ย่อมถือว่าเป็นกรรมเดียวแต่เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท (คำพิพากษาฎีกาที่ 1650/2515)

จำเลยใช้ปืนยิง ว. 3 นัดด้วยเจตนาฆ่า กระสุนปืนนัดแรก และนัดที่สามไม่ถูกผู้ใด แต่นัดที่สองพลาดไปถูก ร. ถึงแก่ความตาย ดังนี้ เป็นการกระทำผิดกรรมเดียวละเมิดกฎหมายหลายบท คือประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288, 80 บทหนึ่ง และมาตรา 288, 60 อีกบทหนึ่ง มิใช่เป็นการกระทำผิดหลายกระทง (คำพิพากษาฎีกาที่ 2658/2515)

การที่จำเลยขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย และได้รับอันตรายแก่กาย นั้นเป็นกรรมเดียวแต่เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 90 มิใช่ความผิดหลายกรรมต่างกันตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 (คำพิพากษาฎีกาที่ 470/2516)

จำเลยกระทำความผิดกรรมเดียว ผิดกฎหมายหลายบท เป็นความผิดลหุโทษและที่มีใช้ลหุโทษ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 378 และ 207) แต่ชั้นสอบสวน พนักงานสอบสวนตั้งข้อหาด้วยความผิดลหุโทษแต่บทเดียว แล้วเปรียบเทียบปรับไป ถือว่าเป็นการเปรียบเทียบที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ทำให้คดีเลิกกันอันจะเป็นเหตุให้สิทธินำคดีมาฟ้องระงับไป พนักงานอัยการมีสิทธิฟ้องจำเลยในความผิดที่มีใช้ลหุโทษอีกได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1100/2516)

จำเลยออกเช็คให้แก่ผู้เสียหายครั้งเดียว 2 ฉบับ เพื่อชำระหนี้ถือว่าการกระทำของจำเลยเป็นกรรมเดียวกัน (คำพิพากษาฎีกาที่ 2126/2516)

จำเลยช่วยจับมือจับตัวผู้เสียหาย ให้พวกของจำเลยข่มขืนกระทำชำเรา ไม่ปรากฏว่ามีการกระทำอนาจารอย่างอื่นแก่ผู้เสียหายอีก คงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276, 83 เท่านั้น จะปรับบทว่ามีความผิดตามมาตรา 278, 83 ด้วย หากถูกต้องไม่ (คำพิพากษาฎีกาที่ 2879/2516)

ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 359 ก็คือ ความผิดตามมาตรา 358 ที่มีเหตุทำให้โทษหนักขึ้นนั่นเอง จึงไม่ชอบที่ศาลจะปรับบทว่าจำเลยมีความผิด 2 บท ตามมาตรา 358 และ 359 แล้วจึงให้ลงโทษตามมาตรา 359 ซึ่งเป็นบทที่มีโทษหนักที่สุด จึงพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามมาตรา 359 เท่านั้น (คำพิพากษาฎีกาที่ 3115/2516)

จำเลยใช้อุบายหลอกลวงเอาตัวผู้เสียหายไปแล้วมาหามารดาของผู้เสียหาย เรียกเอาเงินค่าไถ่ตัวผู้เสียหาย เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 313 วรรคแรก เมื่อไม่ปรากฏว่าจำเลยมีเจตนาเพื่อหากำไรด้วย จึงไม่เป็นความผิดตามมาตรา 319 อีกบทหนึ่ง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 911/2517)

เมื่อการกระทำของจำเลยเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 365 (2) เพราะเป็นการบุกรุก ซึ่งมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกระทำความผิดด้วยกันแล้ว ก็ย่อมไม่เป็นความผิดตามมาตรา 362 ซึ่งเป็นบทบัญญัติสำหรับความผิดฐานบุกรุก อันไม่มีเหตุจูงใจอีกบทหนึ่งด้วย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1156/2517)

มีผู้ส่งสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร ณ ท่าอากาศยาน โดยสายการบินของบริษัท อ. จำเลยร่วมกับพวกเพทุบายนำสินค้านั้นเข้ามาเก็บไว้ในคลังสินค้าของบริษัท อ. ในเขตศุลกากรโดยไม่ชอบ และกำลังจะนำสินค้านั้นออกจากคลังสินค้า เพื่อไม่ผ่านศุลกากรให้ถูกต้อง อันเป็นการพยายามหลีกเลี่ยงการเสียภาษีศุลกากร โดยเจตนาจะฉ้อค่าภาษีของรัฐบาล แต่เจ้าพนักงานศุลกากรตรวจพบเสียก่อน ดังนี้ จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 27 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ 9 มาตรา 6 และฉบับที่ 11 มาตรา 3 แต่ไม่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 27 ทวิ ซึ่งเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2499 มาตรา 4 ด้วย เพราะจำเลยไม่ได้รับเอาสินค้านั้นไว้โดยรู้ว่าเป็นของที่นำเข้ามาโดยหลีกเลี่ยงภาษีอากร (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1181/2517)

ความผิดฐานบุกรุก เมื่อจำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 365 แล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องยกมาตรา 362 และ 364 ซึ่งโจทก์ระบุมานั้นขึ้นปรับบทลงโทษอีก (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1239/2517)

บิดาผู้แทนโดยชอบธรรมของ ว. ผู้ตาย เป็นโจทก์ฟ้องว่าจำเลยขับรยนต์โดยประมาทชนรถจักรยานยนต์ซึ่ง ว. ขับขี่ และมี ป. นั่งซ้อนท้ายเป็นเหตุให้ ว. ถึงแก่ความตาย และ ป. บาดเจ็บสาหัสขอให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291, 300, 390 ศาลชั้นต้นพิจารณาคดีนี้ร่วมกับคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยในข้อหาความผิดอย่างเดียวกัน แล้วพิพากษายกฟ้อง โจทก์คดีนี้อุทธรณ์ดังนี้ เมื่อศาลอุทธรณ์เห็นว่าเหตุที่รถชนกันเกิดจากความประมาทของจำเลยฝ่ายเดียว แต่โจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหายในความผิดต่อพระราชบัญญัติจราจรทางบก จึงไม่มีอำนาจฟ้อง ก็จะพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมาย

อาญา มาตรา 291, 300, 390 แล้วปรับบทลงโทษจำเลยตามมาตรา 291 ซึ่งเป็นบทหนักไม่ได้ เพราะโจทก์มิใช่ผู้จัดการแทนผู้เสียหายในความผิดที่จำเลยกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ ป. ได้รับบาดเจ็บสาหัส ต้องพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามมาตรา 291 บทเดียว (คำพิพากษาฎีกาที่ 1411/2517)

จำเลยเป็นพนักงานของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอันเป็นองค์การของรัฐใช้อำนาจในหน้าที่เบียดบังยักยอกเอาเงินค่ากระแสไฟฟ้าที่จำเลยรับไว้โดยทุจริตย่อมมีความผิดตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502 มาตรา 4 เพียงมาตราเดียว ไม่ผิดตามมาตรา 8 ด้วย เพราะเป็นการเบียดบังตัวทรัพย์สินที่อยู่ในหน้าที่ไว้เป็นประโยชน์ มิใช่อาศัยหน้าที่หาประโยชน์อื่น นอกเหนือจากการเบียดบังเอาทรัพย์สิน และกรณีดังกล่าว ไม่จำเป็นต้องปรับบทด้วยประมวลกฎหมายอาญามาตรา 352 อีก

ใบเสร็จรับเงินของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคที่ถูกทำปลอมขึ้นเพื่อให้หลงเชื่อว่าเป็นใบเสร็จที่แท้จริงอันอาจนำไปเรียกเก็บเงินซ้ำอีกได้นั้น แม้จะมีได้มีการลงชื่อในช่องพนักงานเก็บเงินว่าได้รับเงินถูกต้องแล้วก็ตาม ย่อมเป็นเอกสารสิทธิ แต่มิใช่เอกสารราชการ จำเลยผู้ทำปลอมขึ้นต้องมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 265 ไม่เป็นผิดตามมาตรา 266 และไม่ต้องปรับบทด้วยมาตรา 264 อีก (คำพิพากษาฎีกาที่ 1614/2517)

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยร่วมกับพวกใช้อาวุธปืนยิง ส. ได้รับอันตรายสาหัสโดยมีเจตนาฆ่า ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288, 80, 297 เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยกระทำโดยมีเจตนาฆ่า การกระทำของจำเลยย่อมเป็นความผิด ตามมาตรา 288, 80 บทเดียว ไม่เป็นความผิดตามมาตรา 297 อีกบทหนึ่งด้วย (คำพิพากษาฎีกาที่ 1867/2517)

เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่า จำเลยเข้าไปในบ้านอันเป็นอสังหาริมทรัพย์ของโจทก์เพื่อถือการครอบครองบ้านนั้น การกระทำของจำเลยย่อมเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 362 กรณีไม่จำเป็นต้องปรับบทด้วยมาตรา 364 อีก (คำพิพากษาฎีกาที่ 1907/2517)

จำเลยทั้งสองเข้าไปในตึกแถวของผู้เสียหาย ได้เข้าไปในห้องของ อ บุตรผู้เสียหาย มัด อ. แล้วถามหาเซฟอันเป็นที่เก็บทรัพย์สินว่าที่ชั้นบนมีเซฟอยู่หรือเปล่า อยู่ที่ตรงไหน แล้วจำเลยก็ออกจากห้องของ อ. ขึ้นไปบนชั้นที่ 2 พบผู้เสียหายก็ยิงผู้เสียหายทันทีโดยไม่มีสาเหตุที่จะมาทำร้ายผู้เสียหายมาก่อน แล้วจำเลยก็วิ่งขึ้นไปบนชั้นที่ 3 แสดงว่าขึ้นไปเพื่อหาเซฟ การที่จำเลยมัด อ. กับการที่จำเลยยิงพยายามฆ่าผู้เสียหายนี้ จำเลยกระทำไปเพื่อวัตถุประสงค์อันเดียวกัน คือ เพื่อ

ความสะดวกในการที่จะกระทำความผิดฐานลักทรัพย์จึงเป็นการกระทำกรรมเดียวเป็นความผิดต่อประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 339, 80 บทหนึ่งกับมาตรา 289 (6), 80 อีกบทหนึ่ง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1985/2517)

จำเลยมียาเสพติดให้โทษชนิดเฮโรอีนไฮโดรคลอไรด์ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำเลยได้จำหน่ายยาเสพติดให้โทษดังกล่าวให้แก่ผู้มีชื่ออีกด้วย การกระทำของจำเลยเป็นกรรมเดียวกัน เพราะที่จำเลยมีเฮโรอีนของกลางไว้โดยเจตนาจะจำหน่าย และเฮโรอีนที่จำเลยจำหน่ายนั้นก็คือเฮโรอีนของกลางที่จำเลยมีไว้เพื่อจำหน่ายนั่นเอง มิใช่เอาเฮโรอีนอื่นมาจำหน่าย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2085/2517)

ความผิดฐานตั้งโรงงานไม่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัติโรงงาน มีอัตราโทษปรับสถานเดียว จึงเบากว่าความผิดฐานตั้งโรงงานแปรรูปไม้สัก ไม้ยาง โดยไม่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัติป่าไม้ ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกและปรับ ต้องปรับลงโทษฐานตั้งโรงงานแปรรูปไม้สัก ไม้ยางโดยไม่ได้รับอนุญาตอันเป็นบทหนักตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 90 ดังนั้น เมื่อศาลชั้นต้นปรับลงโทษจำเลยฐานตั้งโรงงานไม่ได้รับอนุญาต วางโทษปรับ 5,000 บาท โจทก์มิได้อุทธรณ์ขอให้เพิ่มโทษจำเลย ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนมา ศาลฎีกาจึงพิพากษาแก้ปรับบทลงโทษจำเลยให้ถูกต้องโดยไม่เพิ่มเติมโทษจำเลย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2175/2517)

จำเลยพบ ป. และจ. ซึ่งเป็นพี่น้องกัน เมื่อ ป. และ จ. บอกว่าจะมาหาบัตรขึ้นเขาศูนย์จำเลยก็บอกว่าทำให้ได้แต่ต้องเสียเงินคนละ 400 บาท แล้วจำเลยเอารูปถ่ายของ ป. และ จ. ไปคนละ 2 รูป ต่อมาราว 30 นาที ก็เอาบัตรปลอมมาให้ ป. และ จ. คนละฉบับและรับเงินจาก ป. และ จ. ไปคนละ 400 บาท การกระทำของจำเลยตั้งนี้เป็นกรกระทำอันเดียวกัน โดยจำเลยมีเจตนากระทำต่อผู้เสียหายรวม 2 คน ในคราวเดียวกันจึงเป็นกรรมเดียว เมื่อพนักงานอัยการฟ้องจำเลยไปคดีหนึ่งแล้วโดยมี ป. เป็นผู้เสียหายและศาลได้พิพากษาลงโทษจำเลยแล้วจะฟ้องจำเลยเป็นอีกคดีหนึ่ง โดยมี จ. เป็นผู้เสียหายหาได้ไม่ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2639-2641/2517)

ความผิดฐานมีฝิ่นและมูลฝิ่นนั้น กฎหมายต้องการให้เป็นความผิดลักษณะเดียวกัน กล่าวคือวัตถุที่ต้องห้ามมิให้มีจะเป็นฝิ่นก็ดี หรือมูลฝิ่นก็ดี กฎหมายถือว่าเป็นวัตถุประเภทเดียวกัน ฉะนั้นการมีฝิ่นและมูลฝิ่นไว้ในขณะเดียวกัน จึงเป็นความผิดแต่กระทรงเดียว (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2654/2517)

เมื่อการกระทำของจำเลยเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 148 อันเป็นบทเฉพาะแล้ว ย่อมไม่มีความผิดตามมาตรา 157 ซึ่งเป็นบททั่วไปอีก (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2906/2517)

บรรยายฟ้องว่า จำเลยขับรถยนต์ด้วยความประมาทโดยไม่ให้แต่สัญญาณ ขณะที่ผ่านกลุ่มคนเป็นจำนวนมาก ขับไปด้วยความเร็วสูง กับนำรถที่มีเครื่องอุปกรณ์ไม่ถูกต้องตามกฎหมายเพราะห้ามล้อเท้าใช้ไม่ได้มาใช้ ทำให้ชนผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บ ข้อที่ว่าขับรถยนต์ซึ่งห้ามล้อเท้าใช้ไม่ได้นั้น แม้โจทก์ได้บรรยายเป็นฐานความผิดไว้ และได้ขอให้ลงโทษความผิดนี้ตาม พ.ร.บ.รถยนต์ด้วย แต่ก็ได้บรรยายไว้เป็นกรรมเดียวกับความผิดขับรถโดยประมาท มิได้บรรยายฟ้องแยกให้เห็นเป็นอีกกระทงหนึ่งต่างหาก จึงเป็นความผิดกรรมเดียว (คำพิพากษาฎีกาที่ 2930/2517)

การต่อสู้คดีวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติตามหน้าที่โดยมีอาวุธใช้ประทุษร้ายด้วยการพยายามฆ่าเจ้าพนักงานขณะเข้าทำการจับกุม เป็นการกระทำเพียงกรรมเดียวเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 140 และมาตรา 289 ประกอบด้วยมาตรา 80 (คำพิพากษาฎีกาที่ 2999/2517)

มีและชายเฮโรอินไฮโดรคลอไรด์เป็นความผิดตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2465 (ฉบับที่ 4) มาตรา 20 ทวิ ซึ่งบัญญัติเฉพาะแล้วไม่ต้องปรับบทลงโทษตามมาตรา 20 ตรีอีก (คำพิพากษาฎีกาที่ 50/2518)

จำเลยร่วมกันจับแขนผู้เสียหายบังคับพาไปทำการข่มขืนกระทำชำเราเพียงประการเดียว มิได้มีการกระทำอนาจารประการอื่นใดอีก จึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 276 ตามที่แก้ไขโดยประกาศของคณะปฏิวัติเท่านั้น ไม่มีความผิดฐานกระทำอนาจารผู้เสียหายตามมาตรา 278 อีกด้วย (คำพิพากษาฎีกาที่ 527/2518)

2. การกระทำความผิดหลายกระทง

การกระทำความผิดหลายกระทงเป็นการกระทำความผิดมากกว่าหนึ่งกรรมขึ้นไป และแต่ละกรรมเป็นอิสระแยกจากกัน หรือต่างกัน กล่าวคือ พิจารณาตามสภาพของการกระทำ แม้จะในวาระเดียวกันก็ไม่สำคัญ (คำพิพากษาฎีกาที่ 939/2481)

การกระทำที่เป็นความผิดหลายกระทง อาจมีได้ดังนี้

1. การกระทำหลายกรรมนั้น เป็นการกระทำความผิดต่างฐานกันและมีเจตนาคนละอย่าง เช่น ฆาตกรรมแล้วลักทรัพย์ของหญิงนั้น เป็นความผิด 2 กระทง (คำพิพากษาฎีกาที่ 888/2479) ตัดฟันไม้หวงห้ามแล้วมีไม้ที่ตนตัดฟันไว้ในครอบครอง เป็นความผิดต่างกระทงกัน (คำพิพากษาฎีกาที่ 282/2707)

ข้อบรรณาการโดยไม่มีใบอนุญาต ย่อมมีความผิดต่อ พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2473 ถ้าข้อบรรณาการโดยประมาททำให้คนตาย ตามมาตรา 291 เป็นการกระทำความผิดต่างกระทงกัน (คำพิพากษาฎีกาที่ 892/2507)

2. การกระทำหลายกรรม แม้เป็นการกระทำความผิดฐานเดียวกัน แต่ผู้กระทำมีเจตนาคนละอัน
เช่น จำเลยเห็นนายแก้วหาเห็ดอยู่กับนางทซึ่งเป็นภรรยา จำเลยมีความหึงหวงจึงใช้มีดเข้าไปฟันนายแก้ว 2-3 ที นางทเข้าช่วยป้องกันนายแก้ว โดยเข้ากอดตัวจำเลยไว้ จำเลยแทงนางทมาทางข้างหลัง จนนางทล้มลง และแทงอีกหลายครั้งจนตาย แล้วจำเลยไล่ทำร้ายนายแก้วจนตายอีก การที่จำเลยฟันทำร้ายนายแก้วและแทงทำร้ายนางท ถึงแก่ความตายแต่ละคนนั้น เป็นการกระทำคนละกรรม เพราะจำเลยได้กระทำต่อบุคคลทั้งสองโดยฟันแทงคนละทีกัน ไม่ใช่ฟันหรือแทงครั้งเดียวแต่เกิดผลทำให้คนถูกทำร้ายถึงสองคน แต่สำหรับการกระทำของจำเลยต่อนายแก้วตั้งแต่ฟันนายแก้วแล้ว นางทเข้ามาขัดขวางและในที่สุดจำเลยได้วิ่งไล่ตามฟันนางทถึงแก่ความตายนั้น เป็นการกระทำต่อเนื่องเป็นกรรมเดียวกัน เมื่อพฤติการณ์แห่งคดีถือได้ว่าจำเลยทำร้ายนายแก้วและนางทต่างกรรมต่างวาระกัน กรณีจึงเข้าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 ไม่ใช่มาตรา 90 (คำพิพากษาฎีกาที่ 539/2509)

จำเลยเข้าไปลักทรัพย์ในห้องซึ่งมีทรัพย์ของคนหลายคนหลายเจ้าของ โดยเข้าไปลักในคราวเดียวกัน และเก็บเอาทรัพย์ของคนหลายคนไปเป็นการกระทำกรรมเดียว ไม่ใช่ต่างกรรมต่างวาระกัน เมื่อโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานลักทรัพย์ของเจ้าของคนหนึ่ง ศาลลงโทษจำเลยไปแล้ว โจทก์จะมาฟ้องจำเลยฐานลักทรัพย์ในคราวเดียวกันนั้นของคนอื่น ๆ อีกไม่ได้ เป็นฟ้องซ้ำ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1104/2504)

ฟ้องว่าจำเลยขี้ยกยอกทรัพย์ของเทศบาล ศาลลงโทษไปแล้ว โจทก์ฟ้องอีกว่าจำเลยขี้ยกยอกทรัพย์ของเทศบาล แต่เป็นทรัพย์ที่จำเลยรับไว้คนละคราว ต่างกรรมต่างวาระ แม้จะอยู่ในระหว่างวันที่ฟ้องคดีก่อน ก็ไม่เป็นฟ้องซ้ำ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1840/2500)

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยขี้ยกยอกเงินแต่ละรายเป็น 166 ล้านบาท จำเลยรับสารภาพตลอดทุกล้านบาท แม้การขี้ยกยอกจะกระทำต่อเนื่องกันมา ก็หาใช่เป็นกรรมเดียวกันไม่ แต่เป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ศาลเรียงกระทงลงโทษจำเลยได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1356-1521/2501)

3. การกระทำหลายกรรม เป็นการกระทำความผิดต่างฐานกันแต่ในแต่ละกรรมมีความมุ่งหมายอันเดียวกัน ก็ยังถือว่าเจตนาต่างกัน

เจ้าพนักงานของเทศบาลซึ่งมีหน้าที่เก็บเงินของเทศบาล ลักใบเสร็จเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า ซึ่งอยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่อีกผู้หนึ่งไปแล้วนำใบเสร็จนั้นไปเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้าเอาไปใช้เป็นประโยชน์ส่วนตัว ดังนี้ นอกจากเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 335 (11) กระทงหนึ่งแล้วการกระทำของจำเลยยังเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตอันเป็นความผิดตามมาตรา 157 อีกกระทงหนึ่งด้วย (คำพิพากษาฎีกาที่ 700/2503)

จำเลยจุดคร่าผู้เสียหายจากทางเดิน นำเข้าป่าข้างทางห่างทางเดิน 7-9 วา แล้วร่วมกันข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหายในป่านั้น เป็นการกระทำอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน (คำพิพากษาฎีกาที่ 1730/2506) เพราะการจุดคร่าเป็นการกระทำความผิดหนึ่ง และการข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหายเป็นการกระทำอีกกรรมหนึ่ง แต่การข่มขืนแม้จะข่มขืนหลายครั้ง ก็เป็นเจตนาในฐานเดียวกัน เป็นกรรมเดียวที่ยืดออกไป เป็นกระทงเดียว (คำพิพากษาฎีกาที่ 444/2458)

จำเลยมิใช่ นายชวง แต่มาเบิกความอ้างต่อศาลว่าเป็นนายชวงและข้อเท็จจริงที่จำเลยเบิกความว่า ได้รู้เห็นเหตุการณ์ จำเลยก็ได้รู้เห็นจริงเมื่อเบิกความเสร็จแล้ว จำเลยได้เซ็นชื่อปลอมว่า นายชวง ในเอกสารคำเบิกความของจำเลยที่ศาลจดไว้ดังนี้ เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายกรรม คือฐานเบิกความเท็จตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 177 วรรคสอง และฐานปลอมเอกสารตาม มาตรา 264 แต่ให้วางโทษจำเลยฐานเบิกความเท็จตาม มาตรา 177 วรรคสอง ซึ่งเป็นกระทงที่มีโทษหนักที่สุดตาม มาตรา 91 (คำพิพากษาฎีกาที่ 561/2508)

ขณะที่ตำรวจเข้าจับกุมและแย่งปืนกับจำเลยที่ 1 อยู่ นั้น จำเลยที่ 2 เข้าช่วยแย่งปืนจากตำรวจ เมื่อตำรวจจับจำเลยที่ 2 ได้ จำเลยที่ 2 ได้ร้องบอกให้จำเลยที่ 1 ขว้างระเบิดมือใส่ตำรวจ ดังนี้ จำเลยที่ 2 มีความผิดฐานต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานกระทงหนึ่ง และใช้ให้ฆ่าเจ้าพนักงานอีกกระทงหนึ่ง (คำพิพากษาฎีกาที่ 91/2510)

พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 27 ได้แยกการกระทำผิดไว้หลายอย่างหลายชนิด แต่ละชนิดเป็นความผิดอยู่ในตัวเองไม่เกี่ยวข้องกัน

ความผิดฐานนำของต้องจำกัดที่จะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่เข้ามาในราชอาณาจักร ไม่จำต้องมีองค์ประกอบในเรื่องมีเจตนาจะฉ้อภาษีรัฐบาล

จำเลยใช้เอกสารปลอมสั่งอาวุธปืนซึ่งเป็นของต้องจำกัดที่จะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่เข้ามาในราชอาณาจักรตามพระราชบัญญัติศุลกากร จึงเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน แม้จำเลยจะมีความผิดฐานใช้เอกสารปลอม ตามประมวลกฎหมายอาญา และมีความผิดตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ แล้วก็ตาม จำเลยก็ยังมีผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร มาตรา 27 อีก (คำพิพากษาฎีกาที่ 448/2513)

การลงโทษตามมาตรา 91

ตามบทบัญญัติในมาตรา 91 กำหนดให้ศาลลงโทษผู้กระทำความผิดทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป ถ้าความผิดกระทงใดมีอัตราโทษจำคุกตลอดชีวิตให้เปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิต เป็นโทษจำคุกห้าสิบปี

ในการลงโทษตาม มาตรา 91 นี้ หมายความว่าต้องเป็นคำพิพากษาฉบับเดียวกัน

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา มาตรา 91

ความผิดหลายกระทงต้องกระทำต่างกรรมต่างวาระกัน ทำยาปลอมเครื่องหมายการค้าเพื่อขาย เป็นความผิดหลายบทตามกฎหมายลักษณะอาญา ม. 236 (ประมวลกฎหมายอาญา ม. 373) และ พ.ร.บ. การขายยา 2493 ม. 37 วรรคแรก ไม่ใช่หลายกระทง ศาลลงโทษตาม พ.ร.บ. ขายยา ม. 37 ซึ่งโทษหนักกว่า ม.236 (คำพิพากษาฎีกาที่ 341/2500)

จำเลยขับรถรางโดยประมาททำให้ผู้อื่นบาดเจ็บสาหัส โดยขับเร็วเกินควร ไม่ให้สัญญาณ เป็นความผิดต่อ พ.ร.บ. จราจรฯ และกฎหมายลักษณะอาญา ม. 259 (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300) แต่เป็นความผิดหลายบทไม่ใช่หลายกระทง (คำพิพากษาฎีกาที่ 513/2500)

จำเลยฆ่าผู้ตายก่อนแล้วจึงเกิดโศกเจตนาเอาทรัพย์สินของผู้ตายในภายหลัง เป็นความผิดต่างกระทงกัน ลงโทษฐานลักทรัพย์ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1626/2500)

ในคดีที่ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดฐานมีปืนไม่ได้รับอนุญาตตาม พ.ร.บ. อาวุธปืน ฯลฯ กระทงหนึ่ง และผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นอีกกระทงหนึ่ง แต่เห็นสมควรลงโทษจำเลยฐานพยายามฆ่าผู้อื่นซึ่งเป็นกระทงหนัก เมื่อศาลฎีกาเห็นว่าจำเลยไม่มีความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่น คงผิดแต่ฐานมีอาวุธปืนไม่ได้รับอนุญาตกระทงเดียว แม้ความผิดฐานนี้ศาลชั้นต้นจะไม่ได้กำหนดโทษไว้ ศาลฎีกาก็มีอำนาจที่จะกำหนดโทษในความผิดฐานมีอาวุธปืนได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1196/2502)

จำเลยสำแดงรายการสินค้าขาออกต่อกรมศุลกากรเป็นเท็จ แล้วต่อมาอีก 2 วัน จำเลยพยายามนำสินค้านั้นจะออกนอกราชอาณาจักร แต่ตำรวจจับได้เสียก่อน เช่นนี้ แม้การกระทำทั้งสองฐานนี้จะเกี่ยวเนื่องกันคือ จำเลยสำแดงรายการสินค้าเท็จ ก็เพื่อจะลักลอบนำสินค้านั้นออกนอกราชอาณาจักรก็ตาม ก็เป็นการกระทำผิดคนละอย่าง ต่างกรรมต่างวาระกัน เพราะเมื่อจำเลยสำแดงรายการสินค้าออกเท็จนั้นเป็นความผิดสำเร็จไปตอนหนึ่งแล้ว ต่อมาอีก 2 วัน ทำผิดฐานพยายามนำสินค้านั้นออกนอกราชอาณาจักร จึงเป็นความผิดอีกฐานหนึ่ง (คำพิพากษาฎีกาที่ 1027/2504)

การที่จำเลยใช้ไม้ตีทำร้ายผู้เสียหายสามคนในระยะเวลาติดต่อกันถือได้ว่าการกระทำของจำเลยต่างกรรมต่างวาระกัน และเมื่อโจทก์ฟ้องและศาลลงโทษจำเลยฐานทำร้ายร่างกายผู้เสียหายคนหนึ่งแล้วคดีก็ยอมเสร็จเด็ดขาดไปเฉพาะกระทงความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้เสียหายคนนั้นเท่านั้น ส่วนกระทงความผิดที่จำเลยทำร้ายผู้เสียหายอื่น ยังหาได้มีการพิจารณาพิพากษาเสร็จเด็ดขาดไปไม่ โจทก์จึงฟ้องจำเลยอีกได้ ไม่เป็นฟ้องซ้ำ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1520/2506)

การตัดฟันไม้และการมีไม้ที่คนตัดฟันไม้ในครอบครองเป็นความผิดต่างกรรมต่างวาระกัน แม้ผู้นั้นจะกระทำการต่อเนื่องกัน (คำพิพากษาฎีกาที่ 282/2507)

การที่จะปรับบทว่าคดีต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงหรือไม่นั้น ขอบที่จะต้องพิจารณาในฐานความผิดเป็นกระทงๆ ไป เสมือนมิได้รวมแต่ละกระทงความผิด ฟ้องมาในคดีเดียวกัน (คำพิพากษาฎีกาที่ 892/2507)

ไม้ซึ่งแต่แรกจำเลยได้รับอนุญาตให้ทำ และมีไว้โดยชอบนั้น ถ้าจำเลยจะมีไม้นั้นซึ่งได้แปรรูปแล้วไว้ในครอบครองต่อไป จำเลยก็ต้องได้รับอนุญาตอีกชั้นหนึ่ง มิฉะนั้นเป็นผิดตาม พ.ร.บ. ป่าไม้ ๖ มาตรา 48 การถากซ่อมไม้นั้นเป็นเสาะ โดยไม่ได้ขออนุญาต ไม่เข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 60 (1) จำเลยจึงมีความผิดฐานแปรรูปไม้ ตามมาตรา 48 ด้วย และไม้นั้นเป็นไม้ที่มีไว้เนื่องจากกระทำผิดตาม พ.ร.บ. ป่าไม้ ๖ ต้องริบตามมาตรา 74

จำเลยกระทำผิด 2 กระทง คือ ฐานแปรรูปไม้โดยไม่ได้รับอนุญาตและฐานมีไม้แปรรูปโดยไม่ได้รับอนุญาต (คำพิพากษาฎีกาที่ 1150/2507)

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยได้กู้เงินผู้เสียหาย ๖ แสน บาท เอาเงินที่คืน 6 โฉนด มอบให้ผู้เสียหายยึดถือไว้เป็นประกัน ๖ แสน บาท ต่อมาวันที่ 30 กันยายน 2498 จำเลยหลอกหลวงผู้เสียหายว่าจะโอนโฉนดให้ผู้เสียหาย ๖ แสน บาท แล้วเพทุบายขอรับโฉนดไปจากผู้เสียหายว่าจะเอาไปทำการโอนให้ตามข้อตกลง แต่จำเลยโอนให้เพียง 2 โฉนด ๖ แสน บาท กับต่อมา วันที่ 3-4 ตุลาคม 2498 จำเลยหลอกหลวงผู้เสียหายว่าได้โอนโฉนดให้เรียบร้อยแล้วรอแต่วันรับโฉนดเท่านั้น ผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องยึดหนังสือสัญญาไว้ ผู้เสียหายหลงเชื่อได้มอบหนังสือสัญญาให้จำเลยไป ทั้งนี้ตามวันเวลาดังกล่าว จำเลยมีเจตนาทุจริตหลอกหลวงให้ส่งโฉนดและรับไปแล้วได้ออกรับเอาไว้ และมีเจตนาทุจริตคิดหลอกหลวงให้ผู้เสียหายส่งหนังสือสัญญา ๖ แสน บาท ดังนี้ แม้ศาลอุทธรณ์จะฟังว่า โฉนดที่โจทก์กล่าวจำเลยนำออกมานั้นไม่ได้อยู่กับผู้เสียหาย ก็ยังอาจฟังว่าจำเลยหลอกหลวงให้ผู้เสียหายหลงเชื่อได้ว่าจำเลยได้ขอให้หอบเบียนโฉนดเหล่านั้นให้แล้วผู้เสียหายจึงคืนสัญญาให้จำเลยไปเพราะเป็นคนละเหตุ ทั้งข้อหาว่าจำเลยนำโฉนดโฉนดและข้อหาฉ้อโกงหนังสือสัญญาต่างกรรมต่างวาระกัน แยกได้เป็น 2 กระบวน (คำพิพากษาฎีกาที่ 40/2508)

จำเลยหลอกหลวงผู้เยาว์อายุ 16 ปี ว่าคู่รักมาคอยพบ ผู้เยาว์หลงเชื่อตามจำเลยไปแล้วถูกจำเลยข่มขืนกระทำชำเราและหน่วงเหนี่ยวกักขัง ดังนี้เป็นความผิดหลายกระบวน (คำพิพากษาฎีกาที่ 200/2508)

ความผิดฐานข่มขืนโดยไม่มีใบอนุญาต เป็นความผิดคนละกระบวนกับความผิดฐานข่มขืนโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส

การฟ้องคดีความผิดหลายกระบวนนั้นโจทก์จะแยกฟ้องแต่ละกระบวน ความผิดรวมในคดีเดียวกันก็ได้หรือแยกฟ้องแต่ละกระบวนความผิดเป็นคดี ๆ ไปได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 345/2508)

จำเลยทั้งสองกับพวกเข้าล้อมผู้เสียหาย แล้วจำเลยที่ 1 บอกว่า อ้าวเป็นตำรวจ พร้อมกับเอาบัตรประจำตัว แลบบกระเป่าเสื้อขอกัน ผู้เสียหายเชื่อจึงยอมให้ค้น แต่ไม่ได้ขอมิติดกฎหมาย จำเลยกับพวกจึงเอามีดออกขู่แล้วเอานาฬิกาข้อมือของผู้เสียหายไป ดังนี้ การแสดงตัวเป็นเจ้าพนักงานตำรวจโดยมิได้เป็นเจ้าพนักงานตำรวจที่มีอำนาจกระทำการนั้น จำเลยที่ 1 ได้กระทำไปครบองค์ความผิดเป็นการเสร็จเด็ดขาดอยู่ในตัวไปตอนหนึ่งแล้ว เมื่อไม่ได้ขอมิติดกฎหมาย จำเลยที่ 1 กับพวกจึงเอามีดออกขู่ทำการปล้นทรัพย์ ดังนี้การกระทำของจำเลยที่ 1 เป็นความผิดหลายกรรม

ความผิดฐานเข้าไปยึดถือครอบครองก่อสร้างบุกเบิกแผ้วถางที่ดินเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินโดยไม่ได้รับอนุญาต ย่อมมีขึ้นตั้งแต่จำเลยเข้ายึดถือครอบครองและยังคงมีอยู่ตลอดระยะเวลาที่จำเลยครอบครองที่ดินแปลงนี้ ส่วนความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงาน เพิ่งเกิดขึ้นเมื่อพนักงานกำหนดหลังจากวันที่เจ้าพนักงานสั่งให้จำเลยออกไปจากที่ดิน ความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานจึงต่างกรรมต่างวาระกับความผิดฐานเข้ายึดถือครอบครองที่ดินอันเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน หากใช้เป็นกรรมเดียวกันไม่ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1289/2508)

ข้อที่ว่าศาลชั้นต้นพิพากษารวมกระทงลงโทษจำเลย และศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย (คำพิพากษาฎีกาที่ 473/2508)

จำเลยเข้าไปลักทรัพย์ในเรือน ขณะที่กำลังจะออกจากเรือน บุตรของผู้เสียหายเห็นได้ร้องขึ้น จำเลยลงจากเรือนแล้วใช้มีดแทงบุตรของผู้เสียหายตาย ดังนี้ การกระทำความผิดของจำเลยเป็นการกระทำความผิดในวาระเดียวกันอันเป็นความผิดทั้งฐานซึ่งทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 339 และฐานฆ่าผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289 จึงเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ไม่ใช่ความผิดหลายกรรม (คำพิพากษาฎีกาที่ 837/2510)

จำเลยที่ 2 ขับรถยนต์แข่งรถบรรทุกที่จำเลยที่ 3 ขับแล้วเกิดไปเฉี่ยวกับล้อหลังของรถแทรกเตอร์ ซึ่งจำเลยที่ 1 ขับสวนทางมาเป็นเหตุให้รถแทรกเตอร์เสียหลักขวางถนนรถแทรกเตอร์จึงถูกรถบรรทุกชนเอา และทำให้คนบนรถแทรกเตอร์ถึงแก่ความตาย และบาดเจ็บสาหัส ดังนี้ การตายและบาดเจ็บสาหัสย่อมเป็นผลโดยตรงจากความประมาทของจำเลยที่ 2 ผู้เดียว จำเลยที่ 1 และ 3 ไม่มีความผิด

ตามพฤติการณ์เช่นนี้ การกระทำของจำเลยที่ 2 แม้จะถือว่าเป็นความผิดพระราชบัญญัติจราจรทางบก ฯ มาตรา 9 ด้วย ก็ถือว่าเป็นกรรมเดียวกัน ซึ่งผิดกฎหมายหลายบทมิใช่ความผิดหลายกระทง (คำพิพากษาฎีกาที่ 534/2511)

ฟ้องว่ามีไม้หวงห้ามยังมีได้แปรรูปโดยมิได้รับอนุญาตและมีไม้หวงห้ามที่แปรรูปแล้วโดยมิได้รับอนุญาต ถือว่าเป็นความผิดสองกระทง มิใช่กรรมเดียวผิดหลายบท (คำพิพากษาฎีกาที่ 1176/2511)

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 91 เป็นเรื่องกระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน ศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป หรือจะลงโทษเฉพาะกระทงที่หนักที่สุดก็ได้

จำเลยฆ่าผู้ตายโดยไตร่ตรองไว้ก่อนและพยายามฆ่าผู้เสียหาย ถือว่าจำเลยกระทำความผิดหลายกรรม (จำเลยได้ยิงผู้ตายเพราะโกรธแค้นที่ผู้ตายไล่ออกจากงาน และยิงผู้เสียหายเพื่อจะปิดปาก) (คำพิพากษาฎีกาที่ 1002/2512)

หนังสือที่จำเลยกล่าวหาโจทก์ฉบับเดียวแต่บรรยายการกระทำของโจทก์เป็น 3 ข้อ การกระทำของจำเลยจึงเป็นการกระทำเพียงครั้งเดียวและกรรมเดียว มิใช่ต่างกรรมต่างวาระ โจทก์จึงมีสิทธิฟ้องจำเลยเพียงครั้งเดียวจะแบ่งฟ้องเป็นข้อเป็นตอนไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1860/2512)

จำเลยใช้ปืนซึ่งไม่ได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนยิงพยายามฆ่าผู้เสียหาย ย่อมมีความผิดฐานมีอาวุธปืนโดยมิได้รับอนุญาต และฐานพยายามฆ่าเป็น 2 กระทงต่างกัน (คำพิพากษาฎีกาที่ 711/2513)

เมื่อศาลจะพิพากษาเรียงกระทงลงโทษจำเลย และความผิดแต่ละกระทงนั้นเข้าเกณฑ์ที่จะเพิ่มโทษได้ ศาลย่อมเพิ่มโทษได้ทุกกระทง (คำพิพากษาฎีกาที่ 1698/2513)

จำเลยมีลูกระเบิดไว้ในความครอบครองและเมื่อตำรวจจะเข้าจับกุม จำเลยก็พยายามจะใช้ลูกระเบิดนั้นขว้างตำรวจ ดังนั้นถือว่าจำเลยได้กระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน เมื่อโจทก์ฟ้องจำเลยฐานมีวัตถุระเบิดไว้ในครอบครองแล้ว คดีย่อมเสร็จเด็ดขาดเฉพาะกระทงความผิดนั้น ส่วนกระทงความผิดฐานต่อสู้ขัดขวางและพยายามฆ่าเจ้าพนักงานยังหาได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดไปไม่ สิทธินำคดีอาญามาฟ้องจึงยังไม่ระงับไป (คำพิพากษาฎีกาที่ 1449/2514)

คนร้าย 7 คนร่วมกันปล้นทรัพย์ แต่คนร้ายคนหนึ่งได้ทำการข่มขืนกระทำชำเราเจ้าทรัพย์คนหนึ่งด้วย เฉพาะคนร้ายคนนี้จึงต้องมีความผิดฐานปล้นทรัพย์และข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน และศาลจะลงโทษทุกกรรมเป็นกระทงความผิด (คำพิพากษาฎีกาที่ 1919/2514)

จำเลยมีอาวุธปืนที่ไม่มีเครื่องหมายของนายทะเบียนประทับ กับกระสุนปืนไว้ในครอบครอง โดยไม่ได้รับอนุญาต และได้พกอาวุธปืนกับกระสุนปืนนั้นไปในทางสาธารณะในเมืองโดยไม่มีเหตุสมควรเป็นความผิดต่อพระราชบัญญัติอาวุธปืน ฯ และความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา ถือเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน (คำพิพากษาฎีกาที่ 140/2514)

จำเลยใช้ปืนยิง อ. กับ พ. ซึ่งนั่งซ้อนตักกันอยู่ซ้ำ 3 นัด ตำรวจซึ่งนั่งอยู่ในที่นั้นจะจับ จำเลย พอตะครุบจะจับ จำเลยก็ยิงตำรวจอีก การที่ยิง อ. กับ พ. นั้น เป็นกรรมหนึ่ง ส่วนที่ยิง ตำรวจนั้นก็เป็นการหนึ่งต่างหาก

ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลชั้นต้นว่า การกระทำของจำเลยเป็นกรรมเดียว เป็นความผิด ต่อกฎหมายหลายบท เมื่อศาลฎีกาเห็นว่าเป็นความผิดหลายกรรม ศาลฎีกาย่อมพิพากษาแก้ให้ถูก แม้จะไม่มีฝ่ายใดฎีกาในข้อนี้ และศาลฎีกาก็ยังลงโทษเท่าเดิม (คำพิพากษาฎีกาที่ 1715/2515)

จำเลยร่วมกันใช้ปืนยิงเป็น 2 ชุด ชุดแรกยิง 3 นัดติด ๆ กัน กระสุนปืนถูกผู้ตายซึ่งยืนอยู่ตรง บันไดร้านตกลงไปข้างล่างถึงแก่ความตาย ต่อมาอีก 1 อึดใจ จำเลยร่วมกันยิงอีกชุดหนึ่ง 10 กว่านัด โดยหมายยิงพวกผู้เสียหายที่พื้นดิน กระสุนปืนถูกพวกผู้เสียหาย การกระทำของจำเลยตั้งนี้มีใช้กรรม เดียว แต่เป็นการกระทำหลายกรรมต่างกัน ในวาระที่กระทำคือ ยิงผู้ตายบนร้าน กับยิงผู้เสียหาย ที่พื้นดินเป็นคนละคราว ต้องลงโทษจำเลยในกระทงความผิดหลายกรรม (คำพิพากษาฎีกาที่ 1807/2515)

จำเลยใช้กำลังกายกอดรัดและบีบเคล้นอวัยวะของสงวนบริเวณหน้าอกของโจทก์จนระบม พกซ้ำ เป็นการประทุษร้ายต่อร่างกายซึ่งเคลื่อนไหวเป็นกรรมกระทำผิดกรรมเดียวกับการกระทำ อนาคตโดยใช้กำลังประทุษร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 278 หาเป็นมูลความผิดฐาน ทำร้ายร่างกายตามมาตรา 296 อีกบทหนึ่งไม่ (คำพิพากษาฎีกาที่ 2453/2515)

ในคดีเกี่ยวพันกันอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน แม้โจทก์จะฟ้องจำเลยแต่ละสำนวน แต่ละฐานความผิด และโจทก์ร้องขอให้รวมการพิจารณา ไม่ได้ขอให้รวมพิพากษา ศาลก็มีอำนาจ พิพากษารวมกันได้ ไม่เป็นการพิพากษาเกินคำขอ และเมื่อศาลสั่งรวมการพิจารณาพิพากษาแล้ว ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป หรือจะลงโทษเฉพาะกระทงที่หนัก ที่สุดก็ได้

แม้ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 11 ให้ยกเลิกความในมาตรา 91 เดิมแห่งประมวลกฎหมายอาญา ให้ศาลลงโทษผู้กระทำการอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกันทุกกรรมเป็นกระทงความผิดเมื่อพบบัญญัติในมาตรา 91 เดิม ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะที่กระทำความผิดมีส่วนที่เป็นคุณแก่จำเลยยิ่งกว่าการประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 11 ก็ต้องใช้มาตรา 91 เดิมบังคับแก่คดี ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 3 วรรคแรก อันเป็นบทบัญญัติให้ศาลต้องนำมาใช้บังคับ หาใช่เป็นเรื่องดุลพินิจไม่ (คำพิพากษาฎีกาที่ 119-200/2516)

จำเลยกระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 91 เดิม ศาลจะลงโทษจำเลยทุกกรรมเป็นรายกระทงความผิดไปหรือจะเฉพาะกระทงที่หนักที่สุดก็ได้ แม้ต่อมามีประกาศของคณะปฏิวัติยกเลิกประมวลกฎหมายอาญามาตรา 91 เดิมเสีย และให้ศาลลงโทษผู้กระทำความผิดหลายกรรมทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป ศาลก็ต้องใช้ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 3 ศาลจึงลงโทษจำเลยเฉพาะกระทงที่หนักที่สุดกระทงเดียวได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 676/2516)

จำเลยเสพสุราเมา และประพฤตินุ้ยวุ่นขึ้นบนสถานีตำรวจและใช้ปืนยิงขึ้นโดยใช่เหตุ กระสุนปืนถูกกระจกกรอบรูปแตกและถูกคานพื้นสถานีตำรวจเสียหายเช่นนี้ จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 378 กระทงหนึ่ง และตามมาตรา 376 กับ มาตรา 358 อีกกระทงหนึ่ง (คำพิพากษาฎีกาที่ 1113/2516)

เสพเฮโรอีนและมีเฮโรอีนที่เหลือจากการเสพไว้ในครอบครองเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน เมื่อจำเลยกระทำความผิดหลังจากที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 11 ใช้บังคับ ก็ต้องลงโทษจำเลยเป็นรายกระทงความผิด (คำพิพากษาฎีกาที่ 1333/2516)

ฟ้องว่าจำเลยตีผู้ตายได้รับอันตรายแก่กายและยังผู้ตายถึงแก่ความตายโดยมีเจตนาฆ่าผู้ตายขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288, 295 ทางพิจารณาได้ความว่า จำเลยตีผู้ตายไม่ถึงกับได้รับอันตรายแก่กายแล้ว ก. เข้าห้าม จำเลยจึงยิง ก. แต่กระสุนปืนพลาดไปถูกผู้ตายถึงแก่ความตาย แม้ตั้งนี้ก็ไม่ถือว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาแตกต่างกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาแตกต่างกับข้อเท็จจริงที่กล่าวในฟ้องอันจะเป็นเหตุให้ศาลต้องพิพากษายกฟ้องฐานฆ่าผู้อื่น (อ้างฎีกาที่ 784/2509) และการกระทำของจำเลยเป็นความผิด 2 กระทง ตามมาตรา 391 และมาตรา 288 ไม่ใช่ 2 บท (คำพิพากษาฎีกาที่ 2223/2516)

จำเลยกระทำอนาจารแก่เด็กหญิง 3 คน ในสถานที่แห่งเดียวกันในเวลาต่อเนื่องใกล้ชิดกัน แต่เป็นการกระทำต่อเด็กหญิงครั้งละ 1 คน จึงเป็นความผิดหลายกระทง แต่ละกระทงก็มีโทษหนักเท่ากัน เมื่อศาลเห็นสมควรจะลงโทษจำเลยแต่เพียงกระทงเดียวก็ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 2693-2695/2516)

จำเลยขู่ว่าบังคับโจทก์ร่วมพาเดินไปห้างทางเดินราว 10 เส้น แล้วข่มขืนกระทำชำเราโจทก์ร่วม แต่ไม่สำเร็จจึงขู่ว่าบังคับให้เดินไปอีกราว 10 เส้น แล้วข่มขืนกระทำชำเราจนสำเร็จ ต่อจากนั้นจำเลยจุดโจทก์ร่วมไปขอยืมไฟฉายจากลูกจ้างของจำเลย โจทก์ร่วมจึงหนีมาได้ การกระทำของจำเลยเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 284 และ 310 กระทงหนึ่ง กับมาตรา 276 อีกกระทงหนึ่งไม่ใช่เป็นกรรมเดียว เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท (คำพิพากษาฎีกาที่ 51/2517)

จำเลยกู้เงินผู้เสียหายแล้วทำหนังสือสัญญากู้ลงลายมือชื่อผู้อื่นในช่องผู้กู้ ทำให้ผู้เสียหายหลงเชื่อว่าจำเลยเองเป็นผู้กู้ การกระทำของจำเลยเป็นการทุจริตเพื่อจะให้ได้รับเงินที่กู้ไป แต่มิให้ผู้เสียหายใช้สัญญาภู่นั้นเป็นหลักฐานฟ้องร้องเรียกเงินคืนจากจำเลย ผู้เสียหายได้รับความเสียหายจำเลยจึงมีความผิดฐานปลอมเอกสารสิทธิ เมื่อจำเลยได้มอบสัญญากู้ให้ผู้เสียหายยึดถือไว้ จำเลยจึงมีความผิดฐานใช้เอกสารสิทธิปลอมอีกกระทงหนึ่ง (คำพิพากษาฎีกาที่ 167/2517)

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่น และฐานมีอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนไว้โดยไม่ได้รับอนุญาต แต่ให้ลงโทษฐานพยายามฆ่าผู้อื่นซึ่งเป็นกระทงที่หนักที่สุด จำคุก 18 ปี ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้แต่ความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่น ส่วนความผิดต่อ พ.ร.บ. อาวุธปืนนั้นยืน และกำหนดโทษคงเดิม แม้ศาลล่างจะมีได้กำหนดโทษในความผิดต่อ พ.ร.บ. อาวุธปืนไว้ แต่ก็กำหนดโทษเกิน 5 ปีไม่ได้ ดังนั้นจำเลยจะฎีกาขอเท็จจริงในข้อหาฐานนี้ไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 243/2517)

บทบัญญัติของ พ.ร.บ. โรงงาน พ.ศ. 2502 มาตรา 8 และมาตรา 12 กำหนดให้ผู้จัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมดำเนินการเป็น 2 ตอน ๆ แรกตามมาตรา 8 เพื่อให้ทางการตรวจตรากำหนดเขตอุตสาหกรรมตามกฎหมายว่าด้วยผังเมือง ตอนสองตามมาตรา 12 เพื่อป้องกันมิให้โรงงานก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสาธารณชน จึงได้กำหนดให้ผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานได้แล้ว จะต้องได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการโรงงานอีกครั้งหนึ่ง หากไม่ปฏิบัติตามมาตรา 8 ต้องระวางโทษตามมาตรา 43 ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 12 ต้องระวางโทษตามมาตรา 44 จำเลยตั้งและประกอบกิจการโรงงานโดยมิได้รับอนุญาต การกระทำของจำเลยจึงแยกได้เป็น 2 กระทง มิใช่ว่าได้กระทำ

ผิดกระทงแรกแล้วไม่อาจกระทำผิดกระทงหลังได้อีก ศาลย่อมพิพากษาลงโทษ และสั่งให้จำเลยหยุดประกอบกิจการโรงงานจนกว่าจะได้รับใบอนุญาตด้วย (คำพิพากษาฎีกาที่ 371/2517)

การตัดฟันลงซึ่งไม่ยั้งอันเป็นไม้หวงห้ามแล้วครอบครองไม้นั้น เป็นการกระทำสองกรรมต่างกัน เป็นความผิดสองกระทงซึ่งมีกำหนดโทษเท่ากัน ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น ซึ่งพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามบทมาตราต่าง ๆ ทั้งสองกระทงโดยมิได้กล่าวว่าจะลงโทษตามมาตราใด แต่เป็นการลงโทษในอัตราโทษขั้นต่ำของความผิดกระทงเดียวโดยมิได้เรียงกระทงลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 91 ซึ่งแก้ไขโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 11 ข้อ 2 ดังนี้ ศาลฎีกาพิพากษาแก้เป็นให้ลงโทษเรียงกระทงความผิดให้ถูกต้องได้ แต่จะแก้โทษให้หนักขึ้นไม่ได้เพราะโจทก์มิได้อุทธรณ์ฎีกาขอเพิ่มโทษ (คำพิพากษาฎีกาที่ 399/2517)

จำเลยกระทำผิดสองกรรม ถูกฟ้องเป็นสองสำนวน ศาลชั้นต้นสั่งให้รวมการพิจารณาคดีทั้งสองสำนวนเข้าด้วยกันได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 28 แต่ศาลต้องพิพากษาความผิดของจำเลยทุกกรรม ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 91 เว้นแต่ศาลเห็นว่าไม่สมควรพิพากษาลงโทษจำเลยให้ส่งตัวจำเลยไปรับการฝึกอบรมตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 74 ศาลจึงรวมกำหนดระยะเวลาการส่งตัวจำเลยไปรับการฝึกอบรมทั้งสองสำนวนเข้าด้วยกันได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 448/2517)

จำเลยมีเฮโรอีนไฮโดรคลอไรด์และมอร์ฟินไว้เพื่อจำหน่าย ย่อมมีความผิดตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2465 มาตรา 20 ทวิวรรค 2 และวรรค 3 พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2504 มาตรา 6 ความผิดตามวรรค 3 เป็นกระทงหนักที่สุด (คำพิพากษาฎีกาที่ 766/2517)

จำเลยได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ขายยาแผนปัจจุบันเฉพาะยาบรรจสุเสร็จที่มีไซยาอันตราย หรือยาควบคุมพิเศษ แต่จำเลยกลับขายยาแผนปัจจุบันควบคุมพิเศษ โดยไม่แสดงราคาขายที่จำเลยมีไว้สำหรับจำหน่าย เป็นการขายยาไม่ตรงตามประเภทใบอนุญาตและไม่เขียน ไม่พิมพ์ป้ายแสดงราคาอันเป็นโทษกัณฑ์ที่จำเลยมีไว้สำหรับจำหน่ายเท่านั้น ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า การกระทำของจำเลยเป็นกรรมเดียว แต่ผิดพระราชบัญญัติยา ฯ และพระราชบัญญัติควบคุมโทษกัณฑ์ ฯ โจทก์มิได้อุทธรณ์ จำเลยผู้เดียวอุทธรณ์ว่าการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติยา ดังนี้ การที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า การกระทำของจำเลยเป็นความผิดสองกรรมชอบแล้ว แต่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า การกระทำของจำเลยเป็นความผิดสองกรรมชอบแล้ว แต่ศาลอุทธรณ์ไม่มีอำนาจลง

โทษจำเลยตามพระราชบัญญัติฯ ๖ ด้วย เพราะเป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลยต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 212 (คำพิพากษาฎีกาที่ 1377/2517)

ในการพิจารณาคำร้องขอเฉลี่ยทรัพย์สิน จำเลยทั้งสองเบิกความว่ามีหนี้สินต่อกันอันเป็นความเท็จ จึงมีความผิดฐานเบิกความเท็จ และจำเลยที่ 2 ผู้อ้างถึงสัญญาคู่เป็นพยานหลักฐาน มีความผิดฐานนำสืบหรือแสดงพยานหลักฐานอันเป็นเท็จอีกด้วย (คำพิพากษาฎีกาที่ 1474/2517)

จำเลยมิได้มีเจตนาจะนำแรมมาขายให้ผู้เสียหาย ได้หลอกลวงผู้เสียหายว่าจะขายแรมพลวงให้ และขอรับเงินค่าแรมทั้งหมดกับขอรับกระสอบไปใส่แรมด้วย โดยมีเจตนาทุจริตมาแต่แรก ผลจากการหลอกลวงดังกล่าวทำให้จำเลยได้รับเงินค่าแรมกับกระสอบ 30 ใบไปจากผู้เสียหายในคราวเดียวกัน ดังนี้ แม้เงินค่าแรมจะเป็นทรัพย์สิน ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์อันสำคัญที่จำเลยมุ่งหมายหลอกลวงไปจากผู้เสียหาย ส่วนกระสอบนั้น จำเลยหลอกลวงให้ผู้เสียหายส่งให้เพื่อให้สมกับอุปายที่อ้างว่ามีแรมที่จะขายให้เท่านั้นก็ตาม แต่การที่จำเลยได้กระสอบไปด้วยนี้ก็ได้ออกจากการหลอกลวงผู้เสียหาย ด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จว่าจะใส่แรมพลวงมาส่งให้โดยจำเลยมิได้ตั้งใจจะนำกระสอบไปใส่แรมพลวงมาส่งให้ผู้เสียหายเลย แสดงว่าจำเลยมีเจตนามาแต่แรกแล้วที่จะหลอกลวงเอากระสอบจากผู้เสียหายด้วยเหมือนกัน จึงเป็นความผิดฐานฉ้อโกงกระสอบด้วย ส่วนการที่ผู้เสียหายเข้าใจว่าให้กระสอบแก่จำเลยไปในลักษณะยืมใช้คงรูปนั้น ก็เป็นความเข้าใจผิดของผู้เสียหายเพียงฝ่ายเดียว จำเลยหาได้ตั้งใจปฏิบัติตามที่ผู้เสียหายหลงเข้าใจอยู่ไม่ และการที่จำเลยได้กระสอบไปจากผู้เสียหาย เช่นนี้ เป็นการครอบครองอันได้ไปจากการหลอกลวงผู้เสียหาย จึงมิใช่การครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นอันจะเป็นความผิดฐานยกยอก (อ้างคำพิพากษาฎีกาที่ 345/2516) (คำพิพากษาฎีกาที่ 2147/2517)

กฎหมายบัญญัติการมีไว้ซึ่งเฮโรอีนกับการจำหน่ายเฮโรอีนไว้คนละมาตรา เป็นคนละฐานความผิด จำเลยมีเฮโรอีนไว้ในครอบครอง และได้จำหน่ายเฮโรอีนแก่ผู้อื่น การกระทำแยกได้เป็น 2 กระทง ศาลย่อมลงโทษทั้ง 2 ฐานได้

โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบท หลายกระทง จำเลยกระทำความผิด 2 กระทงหลังจากประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 11 ข้อ 2 ซึ่งแก้ไขประมวลกฎหมายอาญามาตรา 91 ใช้บังคับแล้วโดยให้ลงโทษทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป แม้โจทก์จะมิได้อ้างมาตรา 91 มาในคำขอท้ายฟ้อง ศาลก็มีอำนาจเพียงกระทงลงโทษจำเลย (คำพิพากษาฎีกาที่ 2176/2517)

จำเลยใช้รถยนต์กระทำความผิดต่อ พ.ร.บ. การขนส่ง พ.ศ. 2497 สามคัน (ในวันเดียวกัน) คันหนึ่งเป็นรถรับจ้างพิเศษโดยได้รับใบอนุญาตการขนส่งสาธารณะ ต้องวิ่งรับจ้างในลักษณะเหมา

ทั้งคัน แต่กลับไปวิ่งรับคนโดยสารและเก็บค่าโดยสารเป็นการทับเส้นทางรถประจำทางในสัมปทานของบริษัทอื่นซึ่งเป็นลักษณะของการแข่งขัน เป็นการฝ่าฝืนมาตรา 14 ส่วนอีก 2 คัน เป็นรถที่สังกัดอยู่ในสัมปทานรถประจำทางของจำเลย ซึ่งต้องวิ่งในเส้นทางชัยภูมิ-หัวหว้า แต่กลับไปวิ่งรับส่งคนโดยสารและเก็บค่าโดยสารนอกเส้นทางที่กำหนดเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 10 การกระทำของจำเลยดังนี้ เป็น 3 กรรม เพราะการขนส่งของรถแต่ละคันเป็นความผิดต่างหากจากกัน หาใช่เป็นการร่วมกันกระทำความผิดระหว่างรถ 3 คันนี้ไม่ (คำพิพากษาฎีกาที่ 2360/2517)

จำเลย 3 คนกับพวกจับตัวนางสาว ส. และเด็กหญิง บ. ลงจากเรือไปยังทุ่งนา แล้วผลัดเปลี่ยนกันข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหายทั้งสองบนคันนาห่างกันราว 2 วา โดยจำเลยที่ 1 และที่ 2 กระทำชำเราเด็กหญิง บ. อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 277 กรรมหนึ่ง แล้วจำเลยที่ 1 และที่ 2 ยังได้กระทำชำเรานางสาว ส. อันเป็นความผิดตามมาตรา 276 อีกกรรมหนึ่ง ดังนี้ การกระทำของจำเลยที่ 1 และที่ 2 แยกออกได้เป็นการกระทำการอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ศาลก็มีอำนาจลงโทษผู้กระทำผิดทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป (คำพิพากษาฎีกาที่ 2722/2517)

จำเลยออกเช็คธนาคารเดียวกัน 3 ฉบับให้ ส. ในวันเดียวกันเวลากลางวันสั่งจ่ายเงินลงวันเดียวกัน ธนาคารปฏิเสธไม่จ่ายโดยไม่มีเงินพอ ดังนี้จำเลยอาจมีเงิน หรือมีเจตนาให้ใช้เงินหรือไม่แตกต่างกันได้ จึงเป็นความผิดหลายกระทง ต้องลงโทษเรียงกระทง (คำพิพากษาฎีกาที่ 31/2518)

จำเลยพยายามชำเราเด็กหญิงอายุไม่เกิน 13 ปี แต่ของลับล่วงล้ำเข้าไปไม่ได้ เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 80, 277 จำเลยกระทำแก่เด็กหญิง 2 คน ในวาระติดต่อกัน เป็นความผิดต่างกระทงกัน เช่นเดียวกับที่จำเลยกระทำแก่เด็กทั้งสองในวันต่อจากนั้นไปซึ่งต้องเรียงกระทงลงโทษ การกระทำหลังจากที่กระทำไม่สำเร็จมาแล้วเป็นแต่ทำอนาจารตามมาตรา 279 (คำพิพากษาฎีกาที่ 677/2518)

จำเลยมีเฮโรอินไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายจำนวนหนึ่ง และจำหน่ายเฮโรอินอีกจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้อื่นซึ่งเป็นเฮโรอินคนละจำนวนกัน และโจทก์ก็ได้บรรยายฟ้องชัดเจนเพื่อแสดงว่าจำเลยกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายกรรมต่างกัน การกระทำของจำเลยจึงแยกได้เป็นความผิดสองกระทง ถึงแม้ว่ากฎหมายจะบัญญัติความผิดดังกล่าวไว้ในมาตราเดียวกัน แต่การกระทำความผิดอาจแยกเป็นกระทง ๆ ได้แล้วแต่ข้อเท็จจริงแห่งคดี และการบรรยายฟ้องของโจทก์ประกอบกัน

จำเลยกระทำความผิดสองกระทงหลังจากที่ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 11 มีผลใช้บังคับแล้วตามประกาศดังกล่าวข้อ 2 ได้แก้ไขยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 โดยให้ลงโทษผู้กระทำการอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกันทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป แม้โจทก์จะมีได้อ้างประมวลกฎหมายอาญามาตรา 91 มาในคำขอท้ายฟ้อง แต่โจทก์ได้บรรยายฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายกรรมแล้ว ดังนี้ ศาลมีอำนาจเรียกกระทงลงโทษจำเลยฐานมีเฮโรอีนไว้ในความครอบครอง เพื่อจำหน่าย และฐานจำหน่ายเฮโรอีนได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 996/2518)

ความผิดฐานมีอาวุธปืนและกระสุนปืนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตกับความผิดฐานมีวัตถุระเบิดที่ใช้เฉพาะในการสงครามไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น แม้จะมีไว้ในวันเวลาเดียวกันก็เป็นความผิด 2 กรรม ซึ่งศาลจะต้องลงโทษเรียงกระทงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ เมื่อศาลล่างพิพากษาว่าให้ลงโทษตามบทที่มีโทษหนักที่สุด แม้โจทก์มิได้อุทธรณ์ฎีกา ศาลฎีกาก็พิพากษาแก้เป็นว่า ให้เรียงกระทงลงโทษแต่คงให้ลงโทษตามที่ศาลล่างกำหนดไว้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1215/2518)